

811.161.2'342.621'42
DOI 10.35433/philology.3 (98).2022.192-206

РІЗНОВИДИ ТА МАРКЕРИ (ДЕ)ЛЕГІТИМАЦІЇ АНАЛОГІЄЮ В НОВИНАХ

М. О. Чадюк*

Статтю присвячено специфіці прийому аналогії, який використовують у текстах новин задля (де)легітимізації дії певних осіб або інституцій. Установлено, що підґрунтям цього типу (де)легітимізації є проектування властивостей (причини / наслідки / умови та ін.) одного (не)правильного феномена (зазвичай дії) на інший, суперечливий, для репрезентації його як (не)правомірного. Оскільки диференційною рисою аналогії є встановлення відношення подібності, уточнено дефініцію цього прийому в методології Т. ван Левена: до нього зараховано приклади власне аналогії, порівняння та метафори. Аналіз підтвердив, що аналогію частіше використовують для делегітимізації, ніж легітимізації. На матеріалі ста блоків новин, присвячених резонансним подіям (за період червень 2020 – травень 2021), з'ясовано, що кожен із цих різновидів аналогії виконує різні функції. Зокрема, виокремлено способи (де)легітимізації метафорою та порівнянням, а також наведено випадки, коли порівняння може посилювати чи послаблювати делегітимізацію. Підсумовано, як історична аналогія здатна спричиняти репрезентацію дії як (не)правомірної та підкріплювати чи нівелювати звинувачення (через наведення подібної ситуації, коли побоювання не виправдалися або коли джерело критики було необ'єктивним). Описано процес нормалізації аналогією, який застосовують для легітимізації та послаблення делегітимізації, продемонстровано, як порушення власне аналогії, що засвідчує подвійність стандартів, уживають для критики опонентів. Виявлено та класифіковано лексичні й синтаксичні маркери різновидів аналогії. До того ж окреслено, як різні типи легітимізації, зокрема персональний авторитет, авторитет більшості, взаємодіють з аналогією. У статті наголошено, що здатність фреймувати події в певний спосіб забезпечує значний потенціал аналогії для маніпулювання. Особливо яскраво це помітно тоді, коли нею послуговуються для нейтралізації звинувачень опонентів.

Ключові слова: аналогія, порівняння, метафора, легітимізація, критичний дискурс-аналіз, медіа дискурс

VARIETIES AND MARKERS OF (DE)LEGITIMIZATION BY ANALOGY IN THE NEWS

Chadiuk M. O.

The article is devoted to the specifics of analogy, which is used in news texts to (de)legitimize the actions of certain people or institutions. It has been specified that the basis of this type of

* аспірантка кафедри української мови
(Національний університет "Києво-Могилянська академія"),
m.chadiuk@ukma.edu.ua.
ORCID:0000-0002-6727-1126

(de)legitimization is the projection of the properties (causes/consequences/conditions, etc.) of one (in)correct phenomenon (usually an action) onto another, contradictory one, in order to represent it as (il)legitimate. Since the differential feature of analogy is the establishment of a relationship of similarity, the definition of this technique in T. van Leeuwen's methodology has been clarified – it includes examples of actual analogy, comparison, and metaphor. The analysis confirmed that an analogy is more often used for delegitimization than legitimation. Based on the material of one hundred news blocks devoted to debatable decisions (for the period June 2020 – May 2021), analysis reveals that each of these types of analogy performs different functions. In particular, the article singles out the methods of (de)legitimization by metaphor and comparison, as well as cases when comparison can strengthen or weaken delegitimization. It is summarized how the historical analogy can cause the representation of action as (il)legitimate and reinforce or neutralize accusations (by presenting a similar situation when fears were not justified or when the source of criticism was biased). Also, normalization by analogy is described, which is used for legitimation and weakening of delegitimization. The article demonstrates how the violation of the actual analogy, which shows double standards, is used to criticize the opponents. Lexical and syntactic markers of types of analogy are identified and classified. In addition, it is outlined how different types of legitimation, in particular, personal authority and authority of conformity, interact with an analogy. The article emphasizes that the ability to frame events in a specific way provides an analogy with significant potential for manipulation. This is extremely evident when it is used to neutralize opponents' accusations.

Keywords: *analogy, comparison, metaphor, legitimation, critical discourse analysis, media discourse*

Постановка наукової проблеми.

Новини завжди викладають із певного погляду [23: 10]. Проте суб'єктивність у статті часом складно помітити, адже "є значно більше способів вплинути на когось, ніж змінити їхні переконання. Хоч це найлегше побачити на прикладі риторики, це також правдиво для філософії й літератури, адже здебільшого те, чого прагнуть у цих сферах – це змінити не чийсь переконання, а радше використовувані слухачами/читачами асоціації і порівняння, те, наскільки ясно чи усвідомлено ті розуміють щось відоме, трансформувати звички звертання уваги й відчуття важливого й дрібниць" [33: 100]. Одними із засобів для здійснення такого впливу є власне аналогії, метафори та порівняння [36]. Хоч для всіх цих прийомів спільним є відношення подібності, у наукових працях їх здебільшого розглядають окремо [напр. 12; 20; 29 та ін.].

Винятком є методологія легітимації Т. ван Левена [37]. У ній він виокремлює прийом аналогії, який, попри свою назву, охоплює не тільки власне аналогію (таке визначення задля уникнення двозначності

використовуватимемо в цій статті на позначення аналогії в її класичному розумінні), а й порівняння та метафору. Основним є сам факт наголошення на подібності певних феноменів, адже у випадку легітимації через аналогію на запитання, чому потрібно робити саме так, відповіддю є "тому що 'ця дія нагадує іншу, яка асоціюється з позитивними цінностями' (або в разі негативного порівняння ('бо ця дія не схожа на ту, що асоціюється з негативними цінностями'))" [37: 111–112]. Попри численні дослідження порівнянь, власне аналогій, метафор [1; 7; 8; 19; 26; 28; 30; 35; 40 та ін.], аналогія як прийом (де)легітимації досліджена недостатньо, що й зумовлює актуальність теми цієї статті. Посилує її й важливість обраного матеріалу. Згідно з дослідженням "Ставлення населення до медіа та споживання різних типів медіа у 2021 році", 48% респондентів дізнаються новини з онлайн-ресурсів, тож і (де)легітимація, висловлена в ЗМІ, має значний потенціал для формування ставлення читачів до певної події [4: 8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. *Складнощі розрізнення*

підтипів прийому аналогії. Власне аналогія є важливою для вивчення мови із синхронного та діяхронного поглядів, а також це одне з важливих понять у психолінгвістиці [28]. В українському мовознавстві, як засвідчує "Українська мова. Енциклопедія", власне аналогію визначають як "уподібнення, наближення в якомусь відношенні (аж до повної уніфікації) однієї мовної одиниці до іншої, як правило, поширенішої, продуктивнішої, регулярнішої або просто знайомішої для мовця) на підставі вже наявної їх подібності – формальної або значеннєвої" [6: 24]. Утім, у багатьох, здебільшого закордонних, студіях власне аналогію розглядають також як риторичний прийом, а отже, з погляду переконувального потенціалу.

Помітним є те, що, коли йдеться про критичний підхід до мови (наприклад, у критичному дискурс-аналізі (КДА)), дослідники частіше звертаються до метафори, ніж до власне аналогії [12]. Так само й в українському мовознавстві тема метафори як інструменту впливу є добре дослідженою, про це йдеться, наприклад, у дисертаціях Х. Дацишин, І. Філатенко, О. Чадюк та ін. Одним із можливих чинників, що посприяв такому інтересу до метафор, є праця Дж. Лакоффа й М. Джонсона, яка стала підґрунтям теорії концептуальної метафори й зумовила методологічні зміни в дослідженні цього явища [30].

На позначення порівняння в англійських працях використовують два терміни – *simile* і *comparison*. Тлумачать їх по-різному, зокрема, вважають, що за *simile* об'єкт порівняння у реченні виконує роль предиката, а суб'єкт порівняння – роль суб'єкта, натомість *comparison* є симетричним порівнянням, за якого й суб'єкт, й об'єкт порівняння однаково важливі, тобто в реченні їх можна переставити місцями [13]. Немає устаєності й щодо взаємовідношення між порівнянням і метафорою. Деякі науковці виокремлюють два панівні підходи до розв'язку цього питання. За

одним із них, еквівалентним поглядом, метафора – це порівняння, виражене без допомоги сполучників (імпліцитне порівняння). Відповідно до іншого, нееквівалентного підходу, між цими поняттями є когнітивні й дискурсивні відмінності: метафора категоризує, а порівняння (*simile*) наголошує на подібності [докл. див.: 35]. З огляду на різні дефініції в працях КДА, які аналізують порівняння, його (*simile*) часто розглядають разом із метафорою [10; 17; 22 та ін.].

Загалом неустаєність термінів є одним з основних викликів для систематизації праць, що вказують на здатність аналогії переконувати; як наслідок – нечітка межа між власне аналогією, порівнянням, метафорою в таких дослідженнях. Зокрема, деякі вчені дотримуються позиції когнітивних психологів, що для порівняння основною є подібність характеристик джерела й об'єкта, для власне аналогії – подібність сфер їх існування/використання, а метафора може ґрунтуватися й на характеристиках, і на сферах, але вказує на них непрямо [21]. Диференціація може залежати й від того, наскільки подібностей укавано – одну чи більше (метафора/порівняння та власне аналогія відповідно) [32]. Немає чіткості у визначенні власне аналогії та в студіях з аргументації, де виокремлюють два різних підходи [38]. Тож остаточно це питання не є розв'язаним [12: 408], а в деяких працях, що присвячені порівнянню, власне аналогії, метафорі, ці явища не розрізняють [36].

Потенціал прийому аналогії для переконання та легітимації. Власне аналогію, метафору, порівняння здавна визначають як ефективні засоби для переконання, що доведено й в емпіричних студіях [31; 32]. І. Філатенко виокремлює три основні характеристики метафори, що роблять її ефективною для впливу: здатна привернути увагу, передавати оцінку, "формувати 'необхідне' ставлення до дійсності" [7: 10]. Остання властивість тісно пов'язана зі здатністю фреймувати події. Дослідження доводять, що "а) у

тому, щоб фундаментальна зміна здобула розуміння й легітимацію, визначальну роль відіграє її фреймінг; б) фрейми переважно формують легітимацію через *аналогічне чи метафоричне* означення і, згодом, адаптацію культурних схем розуміння" [18: 1702; курсив наш – М. Ч.]. До того ж метафора має властивість структурувати, трансформувати, створювати нові знання, а також викликати емоції й впливати на оцінку [36], яка найчастіше є негативною [1] і "виводиться адресатом 'самостійно', а по суті, навіюється реципієнтові в режимі зниженого контролю з його боку, що посилює її дієвість" [7: 10]. Тож не дивно, що вказівку на подібність за допомогою власне аналогій, метафор, порівнянь розглядають й у зв'язку з поняттям легітимації, для вивчення якої є різні методології [9].

Схемою власне аналогії вважають *A:V як C:D*, де перші елементи називають об'єктом, а інші два – джерелом. Джерело й об'єкт власне аналогії зазвичай належать до різних сфер людського досвіду, причому джерело здебільшого є більш відомим для аудиторії. Класифікують власне аналогії по-різному. По-перше, їх поділяють на образні (метафоричні), коли порівнюють ситуації з геть різних сфер, та буквальні [докл. див.: 14]. По-друге, дехто з дослідників виокремлює предикативну та пропорційну аналогії. Обидві відповідають схемі *A:V як C:D*, тільки у випадку предикативної ідеться про два, наприклад, предмети та їхні характеристики, а в пропорційній – порівнюють відношення між чотирма предметами (річ А: речі В як річ С: речі D) [14]. Власне аналогії в наукових текстах поділяють на пояснювальні та експресивні (перші більш систематичні, ясні, абстрактні, а другі вказують на велику кількість спільних характеристик) [докл. див.: 24]. Утім, повної класифікації типів власне аналогії й досі бракує [39].

Одним із наслідків цього стало те, що в статтях про вплив власне аналогії на переконання частіше використовують інші класифікації (напр. *історична*

аналогія) або виокремлюють нові типи, як-от *аналогія спростування (rebuttal analogy)* [12; 29; 40]. У цих працях власне аналогію потрактовують як інструмент, що впливає на прийняття рішення людьми й зумовлює формування певної інтерпретації події. Зокрема, на прикладі вивчення прийняття рішень у зовнішній політиці було доведено, що власне аналогія є одним з чільних інструментів для того, аби розуміти нові виклики [27]. Водночас власне аналогія може бути використана й для обґрунтування неоднозначних рішень у сфері міжнародних відносин [29]. На прикладі обґрунтування організаціями змін було з'ясовано, що не всі власне аналогії мають однакову ефективність щодо (де)легітимації. Більший потенціал властивий тим з них, які наголошують не на одній подібній характеристиці, а на низці спільних рис двох явищ, предметів (щодо поведінки, середовища та ін.) і/або мають зв'язок із прагненнями аудиторії [18]. Деякі з видів власне аналогій виконують це завдання краще, а інші – гірше: наприклад, аналогія спростування зменшує приязність до того, хто її використовує [40], тож не може бути використана для легітимації. У підсумку – здебільшого ці праці охоплюють лише певні аспекти легітимації через власне аналогію.

Щодо потенціалу метафор для (де)легітимації, то креативні метафори (на противагу конвенційним) дають змогу поглянути на щось по-новому й "інколи здатні конкурувати з закоренілими стереотипами та конвенційними категоріями" [11: 150]. До того ж метафори використовують для легітимації через "нормалізацію" певних дій, тобто репрезентації їх як природних і неминучих [дет. 15; 21]. Зауважено, що метафорам, вираженим іменниками, притаманна більш стійка характеристика-оцінка і сильніше експресивне навантаження, тоді як прикметникова метафора "знижує динамізм висловлення" [1: 13]. Посилює вплив метафор і використання архаїзмів, історизмів та неологізмів [7:

11]. Важливу роль відіграє і можливість для читача самостійно дійти висновків: якщо її не надано, як у випадку метафори ототожнення, вплив буде менший [2: 336-337].

Ризик застосування аналогій полягає насамперед у самому факті встановлення подібності між двома подіями, для якої не завжди є підґрунтя, як у цьому випадку щодо протестів білорусів: *"Будь-які війни зараз починаються з вуличних протестів, демонстрацій, потім майдани. На майдан, якщо своїх немає (у нас замало "майданутих"), їх підтягнуть зі сторони. Це професійні військові, бандити, які спеціально готуються, в основному в рамках ПВК (Приватних військових компаній. – Ред.) по всьому світу, і заробляють великі гроші на провокаціях в тих чи інших державах"*, – процитувало Лукашенко офіційне агентство "Белта". За його словами, саме так сталося в **Лівії, Іраку та Сирії**: *"Стало тільки гірше, це керований хаос"* (www.bbc.com, 29.07.2020). У теорії аргументації цей прийом називають хибна аналогія [дет. 25]. Проте навіть коли підґрунтя для порівняння є, його роль можуть значно перебільшити й змістити фокус уваги з суттєвих, а часом і вирішальних відмінностей [29].

Мета статті – з'ясувати, у який спосіб аналогію застосовують для (де)легітимації в українських новинах.

Методи та матеріал дослідження. Т. ван Левен визначає легітимацію через два запитання – "з якої причини ми повинні це робити?" та "чому ми маємо це робити в такий спосіб" [37: 105]. Для її реалізації певну дію репрезентують як правильну – зазвичай через апеляцію до авторитету й цінностей загалом. Відповідно, делегітимація – це представлення вчинків як неправомірних.

Аналогію Т. ван Левен виокремлює як один із прийомів (де)легітимації. За вченим, його сутністю є comparison, яке, на нашу думку, варто перекладати як "відношення подібності". Це підтверджують приклади, що наведені

в підрозділі присвяченому цій темі, які об'єднують різні поняття. У цій статті для точності користуватимемося термінами з вужчим значенням. Випадки, коли відношення подібності виражене відповідними сполучниками, тобто є, за словами Т. ван Левена, експліцитним, називатимемо *порівнянням*. Засобами вираження порівняння є й інші мовні одиниці – окремі дієслівні та прикметникові лексеми (*нагадувати, схожий, подібний та ін.*), прислівники на зразок *повесняному, по-батьківському*, граматичні форми вищого та найвищого ступенів порівняння прикметників і прислівників, іменники у формі орудного відмінка (*співає соловейком*) [3: 10–12].

Імпліцитне порівняння, за визначенням вченого (виражене без допомоги сполучників чи інших маркерів), потрактовуємо як метафору. "Порівняння, висловлене у частині дискурсу" [37: 112] – як власне аналогію; ідеться про приклади на зразок: *Пересаджування розсади з одного місця на інше може стати шоком. Дбайливий садівник прагне його мінімізувати, щоб рослина відновилася якомога швидше. Так само для дитини, яка переїжджає з одного регіону до іншого, плавний перехід вимагає, щоб зміна була достатньою для того, аби стимулювати, але не настільки різкою, щоб викликати шок* [цит. за 37: 112]. У цьому випадку схему аналогії А:В як С:D реалізовано так: полегшення адаптації дитини (А), коли вона переїхала з одного місця в інше (В), як мінімізація негативних наслідків для рослини (С) під час її пересаджування (D). Послугуватимемося у цій студії класифікацією аналогії, яку застосовують у дослідженнях переконання у текстах ЗМІ. Виокремлює Т. ван Левен і вираження відношення подібності через наратив: оскільки матеріалом для аналізу стали тексти про перший день у школі, то, наприклад, трапляються епізоди, коли на стіні у класі діти бачать картину, на якій зображені овечка та ягнята – так школу порівнюють з родиною [37: 112].

У новинах цей підтип аналогії не трапляється. Методологією Т. ван Левена послуговуються й інші дослідники [9; 16; 20 та ін.].

Матеріалом для дослідження стали сто блоків найбільш популярних новин (за період червень 2020 – травень 2021) здебільшого політичної тематики, адже "для сучасного українського політичного дискурсу характерним є високий ступінь маніпулювання суспільною свідомістю за допомогою метафор" [8: 15] і не тільки ними. У кожному з блоків – статті, опубліковані на 25 найбільш популярних новинних ресурсах (за рейтингом Інтернет асоціації України за грудень 2019 року [5]), що присвячені тій самій популярній новині (обиралися на основі кількості переглядів).

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Легітимація аналогією

Для легітимації в новинах часто використовують метафору, напр.: *Перші проекти "Нове село" мають бути втілені на прифронтових територіях, а потім – по всій Україні. Ми маємо **вдихнути нове життя** в українське село* (www.pravda.com.ua, 4.03.2021) – конвенційна метафора та *Сьогодні на згадку про святого Івана Павла II на його батьківщині цивілізація життя **торжествує над цивілізацією смерті*** (gordonua.com, 26.10.2020) – цю креативну метафору використано в статті про закон, що забороняє аборти у випадку, якщо в плода невиліковне захворювання. Зауважимо, що не кожна метафора (як і не кожне порівняння чи власне аналогія) слугує для (де)легітимації, а тільки та, що пов'язана з цінностями, пор.: *Радник президента Зеленського з економічних питань наполягає, що політика установи залишиться незалежною і, мовляв, **шторм уцухне** одразу з призначенням нового глави центробанку* (24tv.ua, 16.07.2020); *Читайте також: На руїнах "Укроборонпрому". Чи перетвориться **гусениця у дев'ять прекрасних метеликів?*** (glavcom.ua, 24.11.2020).

У цих прикладах, на відміну від наведених вище, оцінка не корелює з цінностями, а отже, і не здійснює (де)легітимацію.

Порівняння в новинах має чіткі маркери – порівняльні сполучники або дієслова та їх еквіваленти на зразок *нагадувати, мати багато спільного* тощо, напр.: *Українська делегація у ТКГ – це як **перемовник, який утримує терориста розмовами, поки спецназ підбирається, щоб заспокоїти його надовго***, – написав він (www.unian.ua, 16.03.2021); *Кличко заявив, що в його команді "нульова толерантність до корупції" і що обшуки **схожі на "якісь нальоти"*** (gordonua.com, 20.05.2021) – з новини про те, що в деяких комунальних підприємствах Києва, департаментах Київської міської державної адміністрації та вдома у близького соратника Кличка проводилися обшуки. Водночас коли в новинах прагнуть легітимувати щось порівнянням, то здебільшого наводять приклади дій на Заході, напр.: *Українські опитування, власне, **нагадуватимуть більше швейцарські референдуми**, ніж недавнє російське опитування про зміни до Конституції* (politics.segodnya.ua, 13.10.2020); *А загалом Сергій Леценко виступив за те, щоб дозволити агітацію в університетах, як це дозволено у **США**: "Може, це збільшить цифри їхньої участі у виборах"* (www.bbc.com, 21.09.2020). Інколи автори не обмежуються лише вказівкою на країну, а й репрезентують дії держави, позитивно оцінюючи чи навіть легітимуючи їх, напр.: *Не зайве зауважити, що сама ідея проекту **Нове село має багато спільного** з досвідом **Ірландії**, уряд якої з початком пандемії COVID-19 оприлюднив **стратегію Наше майбутнє на селі**. Ця країна, за повідомленням видання Financial Times, використовує "безпрецедентну можливість", запропоновану зміною трудових звичок у епоху пандемії, щоб переселити людей з великих міст*

углиб країни, передбачивши мережу віддалених робочих центрів та оновлених центрів містечок, намагаючись **виправити давній розрив між селом і містом** (nv.ua, 9.04.2021). У цьому випадку програму Володимира Зеленського "Нове село" легітимують через порівняння з подібною програмою в Ірландії, яку, зі свого боку, легітимують стратегією засобу [37: 114–115] – "Наше майбутнє на селі" є інструментом, аби виправити "розрив між селом і містом". Наводиться у тексті й авторитетне джерело – Financial Times – для надання достовірності цій меті.

Проведення власне аналогій із багатьма країнами сприяє "нормалізації" певної дії – функція, що, як уже було зазначено, притаманна й метафорам. Зокрема, саме таку власне аналогію використали для репрезентації опитування на місцевих виборах: "Так відбувається в **різних країнах світу**, ці опитування не є заборонені, вони просто вивчають громадську думку", – каже пані Айвазовська (www.bbc.com, 13.10.2020). Деколи сам процес "нормалізації" вербалізують, застосовуючи до дії прикметник **нормальний** та вказуючи країни, де це правило діє, напр.: Олександр Завітневич при цьому каже, що ветерани брали участь у розробці проекту. "Вони всі підтримують запровадження таких механізмів, коли можна буде оперативно доукомплектувати армію без оголошення мобілізації. Це **нормальна практика в цивілізованому світі** – подібний механізм є в США, Чехії, Австрії, Ізраїлі тощо", – наголосив голова оборонного комітету ради (www.bbc.com, 30.03.2021). Такі приклади поєднують у собі легітимацію за допомогою авторитету більшості й аналогії [37].

Для легітимації використовують також історичні аналогії, коли згадують схожу ситуацію в минулому, щоб спроектувати її наслідки/причини та/чи інші характеристики на дію сучасну. Зокрема, для легітимації

ініціативи Володимира Зеленського щодо Конституційного суду, який скасував низку положень щодо антикорупційного законодавства, вказують на подібні дії, здійснені в 2014 році, репрезентуючи їх як ефективні й необхідні: *Тоді суспільну довіру втратив президент Янукович та його команда. І тоді у часи Революції гідності було прийнято чимало політико-правових рішень, де трагічність ситуації цілком правильно і справедливо переважила окремі вузькі юридичні обмеження. Одним з таких політико-правових рішень стала нині **чинна редакція Конституції України – 2004 року**, яка й "розвернула" дію несправедливого рішення тодішнього Конституційного Суду України, винесеного, за чутками, під політичним тиском та за чималу грошову винагороду від тодішньої влади* (www.ukrinform.ua, 30.10.2020). Ще один приклад – На запитання, чи зможе Притула стати заміною Кличку та взяти місто у свої руки, є проста відповідь: **Кличко ж зміг, хоча теж не був готовий** (fakty.com.ua, 11.08.2020).

Делегітимація аналогією

Порівняння для делегітимації використовують частіше, ніж для легітимації, напр.: "Ми умиряємо Путіна, як **Гітлера**". Британські ЗМІ про "скиглення" Заходу (www.bbc.com, 19.04.2021); На думку політолога, цей "форум" є таким собі планом "Б", після того, як стало очевидно, що і формат спілкування радників Норманді та, власне, формат ТКГ – не спрацьовує, **нагадує муляж**, а не діючу модель (www.ukrinform.ua, 29.01.2021). Часто у новинах для делегітимації дій застосовують і метафору, напр.: "Вчора відбулося не просто порушення закону Про освіту, вчора відбувся **наступ на автономію нашого університету**", – зазначив один зі студентів (www.unian.ua, 21.09.2020) – з новини про те, що "Слуга народу" провела з'їзд партії на території головного корпусу КНУ; Лукашенко стверджує, що під час пандемії коронавірусу заборонив звільняти робітників, а зараз в країні

нібито намагаються "**розгойдати трудові колективи**" (www.unian.ua, 14.08.2020).

Ще одним прийомом делегітимації є використання історичних аналогій, тільки в цьому випадку дію порівнюють із тією, що сприймається як неправильна або мала негативні наслідки. Зокрема, за допомогою аналогій – із референдумом у Криму та спробами референдуму щодо державної мови – делегітмують законопроект Володимира Зеленського щодо народовладдя, напр.: "Якщо на референдумі планується визначати питання територіального устрою, даруйте, але ми **вже мали події в Криму**, коли під дулами автоматів провели фейковий референдум", – переконаний депутат від ЄС Олег Синютка (www.bbc.com, 18.06.2020); У нас проросійські сили, наприклад, **неодноразово заявляли про бажання провести референдум** з питання другої державної мови, з питання про скасування декомунізації та інших питань, які можуть відповідати національним інтересам Росії (politics.segodnya.ua, 10.06.2020). Аналіз таких контекстів уможливає виокремити маркери історичної аналогії, а саме: 1) предикат у формі минулого часу; 2) адвербіальні синтаксеми, виражені одиницями, які вказують на час подібної події в минулому, зокрема, прислівники часу на зразок **неодноразово, колись, тоді** тощо, частка **вже**, як у другому прикладі, а інколи й прийменниково-іменникова конструкція **під час** та ін.; 3) наявність підрядної предикативної частини часу, яка інформує про те, що саме тоді відбулося (як у першому прикладі).

Делегітмувати може й порушення власне аналогії – коли в аналогічних (майже однакових) ситуаціях дії відрізняються. Зазвичай у такий спосіб автори наголошують на подвійних стандартах, коли в подібній ситуації нині й у минулому діють по-різному – як у випадку дискусії про скасування Байденем санкцій щодо швейцарської компанії, яка відповідає за

будівництво "Північного потоку-2", та її керівника: *Вашингтон визнає, що, згідно з санкційним законодавством, вони повинні були б потрапити під обмеження, але санкції не будуть введені в ім'я національних інтересів США. WSJ зазначає, що раніше через **аналогічні кроки ЗМІ** приписували Трампу роботу в інтересах Росії (biz.nv.ua, 20.05.2021); За вісім років потому нічого не змінилося. Росія досі окупує Крим і вбиває українців на Донбасі. Тоді **чому в 2014 році Італії** заборонили будувати "Південний потік", а для Німеччини зараз роблять виключення?* (tsn.ua, 31.05.2021). Одним із мовних маркерів висловлень, що містять порушення власне аналогії, є їхня синтаксична структура. Оформлення їх складносурядною конструкцією з протиставними семантико-синтаксичними відношеннями наголошує на відмінності дій в однакових ситуаціях, посилюючи делегітимацію.

Аналогія для послаблення або посилення делегітимації

Аналогія може не тільки делегітмувати напряму, а й опосередковано впливати на репрезентацію певної події. Здебільшого в таких випадках аналогію використовують, аби тією чи тією мірою послабити (нейтралізувати) чи посилити делегітимацію.

Для **послаблення делегітимації** певних дій, що зазвичай полягає в критиці громадськості чи експертів, політики чи автори статті згадують інших діячів, які опинилися в аналогічній ситуації, аби показати, що їхній випадок не унікальний, у такий спосіб прагнучи "нормалізувати" власні вчинки. Маркерами цього прийому є узагальнювальний займенниковий прикметник *увесь*, заперечення обмежувально-видільних часток (*не лише, не тільки*), прислівник *теж*, напр.: **Провал вакцинації стався в усьому світі**, до того ж ми не є пріоритетною країною для поставок (politics.segodnya.ua, 18.05.2021); **Критикували за святкування Дня незалежності не лише** Зеленського.

Наприклад, *п'ятого президента Петра Порошенка* – за проведення параду під час подій 2014 року (fakty.com.ua, 26.08.2020). (Потенційна) маніпулятивність цього прийому добре простежується у випадку, коли він є способом уникнути прямої відповіді на запитання: *Ставши президентом, він дав інтерв'ю Fox News. Ведучий Білл О'Райлі знову запитав його про Путіна, назвавши російського президента вбивцею. "Вбивств багато. Гадаєте, наша країна така вже невинна?"* – відповідь Трамп (www.unian.ua, 19.03.2021). Однак частіше цей прийом використовують у стверджувальних реченнях.

Ще одним прийомом для послаблення делегітимації є наведення історичної аналогії із ситуацією, коли подібні звинувачення не виправдалися, напр.: *"Я бачу під копірку ті ж тексти, пости, які публікувалися під час президентських виборів. І тоді писали, що якщо Зеленський виграє, то буде курс і 40, і 100 грн. Кадрові зміни не призведуть до потрясінь на ринках* (news.obozrevatel.com, 3.07.2020). Історичну аналогію можуть використати й для підважування авторитету джерела звинувачень, що вважають класичним прийомом для нейтралізації критики [34], напр.: *Коли в Україні відбувалася Революція Гідності, на російських каналах швидко почали поливати брудом людей, які вийшли на Майдан, щоб відстоювати свої права. Те саме ми нині бачимо і з протестами в Білорусі. Російська пропаганда почала чітко працювати на їхнє засудження, розповідаючи про "руку Заходу", "іноземних спецагентів", "згасання акцій" тощо* (fakty.com.ua, 28.08.2020). Завдяки історичній аналогії стверджують, що в Білорусі, як і в Україні, дискредитація протестувальників була здійснена російською пропагандою. У мовній організації таких висловлень провідну роль відіграють вказівні та ототожнювальні займенникові слова

той же, той самий, (і) тоді та ін., які вказують на подібність ситуацій.

Для послаблення делегітимації можуть використовувати й порушення власне аналогії. Автори так само наголошують на подвійних стандартах, але в цьому випадку, оскільки вони стосуються не самої дії, а звинувачень, то не делегітимують, а послаблюють делегітимацію, певною мірою нейтралізуючи її, напр.: *Варто зауважити, що регламент ПАРЄ не містить жодних заборон на демонстрацію національної символіки чи інших речей, і раніше через подібні дії, у тому числі з боку Гончаренка, не викликали подібної жорсткої реакції* (www.pravda.com.ua, 20.04.2021); *Колишній журналіст і депутат Сергій Леценко нагадав про давній з'їзд партії "Наша Україна" на території КПП, де також була партійна символіка, однак який тоді не викликав такої критики. "Причина – та ж, що і два роки тому. Ненависть до Зеленського* (www.bbc.com, 21.09.2020); *маніпулятивно – Російський президент також порівняв інцидент з випадком у 2013 році, коли через пошуки Едварда Сноудена у Відні посадили та обшукали літак з президентом Болівії Ево Моралесом. Тоді, за словами Путіна, не було жодної міжнародної реакції* (www.unian.ua, 28.05.2021). Маніпулятивність використання аналогії в останньому прикладі полягає в тому, що навряд чи Едвард Сноуден та Роман Протасевич надаються до порівняння на основі своєї діяльності. До того ж офіційною причиною посадки літака Білоруссю була підозра на вибухівку, а не пошуки опозиціонера.

Значно рідше для послаблення делегітимації в новинах використовують і порівняння з іншими, аби показати, що хоч вчинки неправильні, але інші чинять ще гірше, як у випадку з дописом книгарні "Є" про можливе збільшення продажу книжок російською мовою: *Мені, як видавцеві, не подобаються деякі речі в*

їхній бізнесовій стратегії. Проблема в тому, що **інші торгові партнери набагато гірші за них**. І більшість українських видавництв без цих партнерів мало б ще більше проблем. Ми на карантині вижили саме завдяки їм", – написав він (life.liga.net, 14.09.2020).

Використання власне аналогій може мати на меті й **посилення делегітимації**. Одним із прийомів, що застосовують для цього, є вказівка на аналогічні негативні (з погляду цінностей) дії, які здійснила певна особа чи інституція. Цей тип аналогії в певному сенсі теж можна потрактувати як історичну, оскільки йдеться про подібну ситуацію в минулому. Відмінність полягає в тому, що виконавець дії сучасної та дії в минулому той самий, напр.: Це вже **не вперше** Джоель Ліон робить скандальні заяви про українських героїв. Зокрема, посол назвав Степана Бандеру "спільником нацистів" (24tv.ua, 9.03.2021) – з новини про те, що Д. Ліон назвав Р. Шухевича "сумнозвісним Гауптманом #SS Schutzmannschaft 201"; Земельна ділянка в оренді. Її взяли, щоб експлуатувати та обслуговувати адмінбудівлю. Але торік Київрада намагалася цю угоду розірвати. Бо орендар **уже тоді** почав зносити споруди і планувати велике будівництво (tsn.ua, 13.04.2021) – з новини про знесення будинку Уткіна. Неодноразовими можуть бути й звинувачення та попередження певної особи, напр.: Перед цим **аналогічні** звинувачення Коломойському висували через придбання нерухомості в Кентуккі та Техасі. Бізнесмен усе заперечував (www.bbc.com, 5.03.2021); Парламентарі деякий час поговорили одночасно, перебуваючи один одного, Дамс **двічі** попросив Гончаренка замовчати, вимкнув його мікрофон, а потім – висунув вимогу, щоби Гончаренко вийшов з залу (www.pravda.com.ua, 20.04.2021). Маркерами цього прийому є мовні одиниці з семантикою повторюваності – прикметники *постійний, схожий,*

традиційний, черговий, прислівники давно, двічі, знову, не вперше, і раніше, неоднократно, неодноразово, регулярно, часто та ін., напр.: Неодноразово Володимира Литвина звинувачували і у плагіаті його наукових праць (www.bbc.com, 17.03.2021); За інформацією місцевих ЗМІ, нападника, який **і раніше** відзначався провокаціями, затримали самі учасники зустрічі (24tv.ua, 11.09.2020). Прикметники вказують на повторюваність дії, що виражена в реченні іменником, а прислівники – дії, що реалізована дієсловом.

Посилюють делегітимацію і через порівняння, напр.: Раніше лідер фракції "Слуга народу" Давид Арахамія казав, що головна причина відставки Степанова – провал вакцинації. Україна отримала препарат від коронавірусу **пізніше ніж інші держави** (24tv.ua, 18.05.2021). У такий спосіб провал України щодо вакцинації посилюється порівнянням з іншими державами, адже висновується, що дата отримання вакцини не збігається з нормою (якою виступає час, коли інші держави закупили вакцину).

Висновки та перспективи дослідження. Відношення подібності може бути реалізовано в різних прийомах – порівнянні, метафорі, власне аналогії, завдяки чому властивості (причини/наслідки/умови та ін.) одного феномену (зазвичай дії) проєктуються на інший. Така здатність надала цим прийомам значного потенціалу для переконання й маніпуляцій. Використовують їх і для (де)легітимації дій, як засвідчує методологія Т. ван Левена, у якій виокремлено прийом аналогії (охоплює порівняння, метафору й власне аналогію). За ним специфічною рисою (де)легітимації дії через аналогію є вказівка на те, що вона нагадує іншу дію, яка пов'язана з негативними/позитивними цінностями.

Аналіз найбільш популярних новин дав змогу з'ясувати, що в медіадискурсі аналогію застосовують значно частіше для делегітимації, ніж

легітимації, а також її використовують для послаблення чи посилення делегітимації. Крім того, ті самі прийоми можуть виконувати кілька функцій. Метафори й порівняння здатні легітимувати або делегітимувати залежно від об'єкта порівняння та обраних для метафори лексем чи словосполучень. Порівняння може також: 1) послаблювати делегітимацію, коли наводять інформацію про тих, хто діє ще гірше, ніж особа, яку прагнуть виправдати; 2) посилювати делегітимацію, коли вказує на те, що певна дія не збігається з нормою (яка реалізована в об'єкті порівняння). Найчастіше засобами вираження порівняння в новинах є порівняльні сполучники або дієслова та їх еквіваленти на зразок *нагадувати, мати багато спільного* тощо.

Типи власне аналогії теж використовують для різних функцій. Наприклад, історична аналогія здатна (де)легітимувати та послаблювати/ посилювати делегітимацію через вказівку на подібну дію в минулому. Для (де)легітимації обирають ситуацію, негативні чи позитивні результати якої можна спроектувати на подібну сучасну дію. Щоб послабити делегітимацію: 1) наводять ситуацію в минулому, за якої подібна критика була не виправданою (з чого висновується, що і нині критика певної дії ймовірно є невмотивованою); 2) наводять ситуацію, за якої подібну критику висловлювало ненадійне джерело (у такий спосіб підважують джерело критики сучасної дії). Маркерами історичної аналогії є лексеми чи словосполучення, які вказують на час подібної події в минулому. Для цього використовують: 1) предикат у формі минулого часу; 2) адвербіальні синтаксеми, виражені одиницями, які вказують на час подібної події в минулому, зокрема, прислівники часу на зразок

неодноразово, колись, тоді тощо, значення яких часом уточнюють згадкою про подію – *тоді у часи Революції гідності, частка вже*, а інколи й прийменниково-іменникова конструкція *під час* та ін.; 3) наявність підрядної предикативної частини часу, яка інформує про те, що саме тоді відбулося. Аби посилити делегітимацію, вказують, що це вже не перша негативна дія, яку здійснює певна особа чи інституція. Маркерами цього прийому є мовні одиниці із семантикою повторюваності – прикметники *постійний, схожий, традиційний, черговий*, прислівники *давно, двічі, знову, не вперше, і раніше, неоднократно, неодноразово, регулярно, часто* та ін.

Власне аналогію через вказівку на те, що певна дія не унікальна, а так чинить ще хтось статусний чи багато хто, використовують насамперед для легітимації, стверджуючи, що в схожий спосіб діють у країнах Заходу. Для послаблення делегітимації автори наводять приклади інших людей, які опинилися в аналогічній ситуації й теж зазнали критики. Порушення власне аналогії, коли в майже однакових ситуаціях діють по-різному, указує на подвійність стандартів, відповідно, цей прийом використовують для делегітимації. Коли його застосовують до критики, то частково нейтралізують її. Часто в таких реченнях послуговуються протиставленням, адже воно наголошує на відмінності дій в однакових ситуаціях, подвійних стандартах, а отже, посилює делегітимацію.

Перспективами дослідження є встановлення чіткіших розрізень для типів власне аналогії залежно від механізму реалізації ними (де)легітимації, з'ясування, які саме лексеми найчастіше використовують для (де)легітимації метафорою та порівнянням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Дацишин Х. П. Метафора в українському політичному дискурсі (за матеріалами сучасної періодики): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08. Львів, 2005. 19 с.

2. Прибора Р. Метафора як засіб впливу в друкованих засобах масової інформації. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Філологічні науки.* 2005. № 59. С. 334–340.
3. Прокопчук Л. В. Категорія порівняння та її вираження в структурі простого речення: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2000. 18 с.
4. Ставлення населення до медіа та споживання різних типів медіа у 2021 році. URL: <https://internews.in.ua/wp-content/uploads/2021/11/Opytuvannya-stavlennya-naselennya-do-media-ta-spozhyvannya-riznyh-typiv-media-2021.pdf> (дата звернення: 16.08.2022).
5. ТОП-100 новинних сайтів суспільно-політичної тематики за грудень 2019. URL: <https://inau.ua/news/novyny-inau/top-100-novynnykh-saytiv-suspilno-politychnoyi-tematyky-za-hruden-2019> (дата звернення: 26.06.2022).
6. Українська мова: енциклопедія / ред. кол.: В. М. Русанівський (співголова) та ін. ; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови. 2-ге вид., випр. і допов. Київ: "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. 820 с.
7. Філатенко І. О. Сучасна політична метафора в російськомовній газетній комунікації України: когнітивно-прагматичний опис 2003 року: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.02. Київ, 2003. 20 с.
8. Чадюк О. М. Метафора у сфері сучасної української політичної комунікації: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2005. 20 с.
9. Abuelwafa M. A. Legitimation and manipulation in political speeches: a corpus-based study. *Procedia Computer Science.* 2021. Vol. 189. P. 11–18.
10. Ajiboye E., Abioye T. When citizens talk: stance and representation in online discourse on Biafra agitations. *Discourse & Society.* 2019. Vol. 30, № 2. P. 117–134.
11. Berger L. L. Metaphor and analogy: the sun and moon of legal persuasion. *Journal of Law and Policy.* 2013. № 22. P. 147–195.
12. Bourdon J. Outrageous, inescapable? Debating historical analogies in the coverage of the Israeli–Palestinian conflict. *Discourse & Communication.* 2015. Vol. 9, № 4. P. 407–422.
13. Bredin H. Comparisons and similes. *Lingua.* 1998. Vol. 105, № 1–2. P. 67–78.
14. Brown W. R. Two traditions of analogy. *Informal Logic.* 1989. Vol. 11, № 3. P. 161–172.
15. Budd K., Kelsey D., Mueller F., Whittle A. Metaphor, morality and legitimacy: a critical discourse analysis of the media framing of the payday loan industry. *Organization.* 2019. Volume 26, № 6. P. 802–829.
16. Cheng X. Legitimation strategies in discourse surrounding SinoAmerican trade friction: a case study of Chinese government white papers. *Discourse & Communication.* 2021. Vol. 15, № 3. P. 241–259.
17. Chiapello E., Fairclough N. Understanding the new management ideology: a transdisciplinary contribution from critical discourse analysis and new sociology of capitalism. *Discourse & Society.* 2002. Vol. 13, № 2. P. 185–208.
18. Cornelissen J. P., Holt R., Zundel M. The role of analogy and metaphor in the framing and legitimization of strategic change. *Organization Studies.* 2011. Vol. 32, № 12. P. 1701–1716.
19. Demjen Z., Semino E. Introduction: metaphor and language. *The Routledge handbook of metaphor and language* / E. Semino, Z. Demjen (Eds.). London, 2017. P. 1–10.
20. Díaz-Peralta M. Metaphor and ideology: Conceptual structure and conceptual content in Spanish political discourse. *Discourse & Communication.* 2018. Vol. 12, № 2. P. 128–148.
21. Etzion D., Ferraro F. The role of analogy in the institutionalization of sustainability reporting. *Organization Science.* 2010. Vol. 21, № 5. P. 1092–1107.
22. Ferrari F. Metaphor at work in the analysis of political discourse: investigating a 'preventive war' persuasion strategy. *Discourse & Society.* 2007. Vol. 18, № 5. P. 603–625.

23. Fowler R. *Language in the news: discourse and ideology in the press*. London: Routledge, 1991. 254 p.
24. Gentner D. Are scientific analogies metaphors? *Metaphor: problems and perspectives* / D. S. Miall (Ed.). Brighton, Atlantic Highlands, 1982. P. 106–132.
25. Hansson S. Discursive strategies of blame avoidance in government: a framework for analysis. *Discourse & Society*. 2015. Vol. 26, № 3. P. 297–322.
26. Hart C. Critical discourse analysis and metaphor: toward a theoretical framework. *Critical Discourse Studies*. 2008. Vol. 5, № 2. P. 91–106.
27. Houghton D. P. The role of analogical reasoning in novel foreign-policy situations. *British Journal of Political Science*. 1996. Vol. 26, № 4. P. 523–552.
28. Itkonen E. *Analogy as structure and process: approaches in linguistics, cognitive psychology and philosophy of science*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2005. 249 p.
29. Kaarbo J., Kenealy D. Precedents, parliaments, and foreign policy: historical analogy in the House of Commons vote on Syria. *West European Politics*. 2017. Vol. 40, № 1. P. 62–79.
30. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press, 1980. 241 p.
31. Landau M., Sullivan D., Greenberg J. Evidence that self-relevant motives and metaphoric framing interact to influence political and social attitudes. *Psychological Science*. 2009. Vol. 20, № 11. P. 1421–1427.
32. McCroskey J. C., Combs W. H. The effects of the use of analogy on attitude change and source credibility. *Journal of Communication*. 1969. Vol. 19, № 4. P. 333–339.
33. Moran R. Seeing and believing: metaphor, image, and force. *Critical Inquiry*. 1989. Vol. 16, № 1. P. 87–112.
34. Rojo L. M., Van Dijk T. A. There was a problem, and it was solved: legitimating the expulsion of illegal migrants in Spanish parliamentary discourse. *Discourse & Society*. 1997. Vol. 8, № 4. P. 523–566.
35. Romano M. Are similes and metaphors interchangeable? A case study in opinion discourse. *Review of Cognitive Linguistics*. 2017. Vol. 15, № 1. P. 1–33.
36. Sopory P., Dillard J. P. The persuasive effects of metaphor: a meta-analysis. *Human Communication Research*. 2002. Vol. 28, № 3. P. 382–419.
37. Van Leeuwen T. *Discourse and practice: new tools for critical discourse analysis*. New York: Oxford University Press, 2008. 172 p.
38. Walton D. Argumentation schemes for argument from analogy. *Systematic approaches to argument by analogy* / H. Ribeiro (Ed.). Cham, 2014. P. 23–40.
39. Whaley B. B., Holloway R. L. "Rebuttal" analogy: a theoretical note. *Metaphor and Symbolic Activity*. 1996. Vol. 11. P. 161–167.
40. Whaley B., Wagner L. Rebuttal analogy in persuasive messages: communicator likability and cognitive responses. *Journal of Language and Social Psychology*. 2000. Vol. 19. P. 66–84.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Datsyshyn, Kh. P. (2005). Metafora v ukrainskomu politychnomu dyskursi (za materialamy suchasnoi periodyky) [Metaphor in Ukrainian political discourse (based on materials from contemporary periodicals)]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.01.08. Lviv. 19 p. [in Ukrainian].
2. Prybora, R. (2005). Metafora yak zasib vplyvu v drukovanykh zasobakh masovoi informatsii [Metaphor as a means of influence in print media]. *Naukovi zapysky [Kirovohradskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka]*. Filolohichni nauky. № 59. P. 334–340. [in Ukrainian].
3. Prokopchuk, L. V. (2002). Katehoriia porivniannia ta yii vyrazhennia v strukturi prostoho rechennia [The category of comparison and its expression in the structure of a simple sentence]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01. Kyiv. 18 p. [in Ukrainian].

4. Stavlennia naseleння do media ta spozhyvannia riznykh typiv media u 2021 rotsi [Public attitudes towards media and consumption of different types of media in 2021]. URL: <https://internews.in.ua/wp-content/uploads/2021/11/Opytuvannya-stavlennya-naselennya-do-media-ta-spozhyvannya-riznyh-typiv-media-2021.pdf> (reference date: 16.08.2022). [in Ukrainian].
5. TOP-100 novynnykh saitiv suspilno-politychnoi tematyky za hruden 2019 [TOP-100 social and political news sites in December 2019]. URL: <https://inau.ua/news/novyny-inau/top-100-novynnykh-saytiv-suspilno-politychnoyi-tematyky-za-hruden-2019> (reference date: 26.06.2022). [in Ukrainian].
6. Ukrainska mova: entsyklopediia (2004). [Ukrainian language: an encyclopedia] / ed. Board.: V. M. Rusanivskiy et al.; NAN Ukrainy, In-t movoznav. im. O. O. Potebni, In-t ukr. movy. 2nd edit. Kyiv : "Ukrainska entsyklopediia" im. M. P. Bazhana. 820 p. [in Ukrainian].
7. Filatenko, I. O. (2003). Suchasna politychna metafora v rosiiskomovnij hazetnij komunikatsii Ukrainy: kohnityvno-prahmatychnyi opys 2003 roku [Modern political metaphor in Russian-language newspaper communication of Ukraine: a cognitive-pragmatic description of 2003] : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.02. Kyiv. 20 p. [in Ukrainian].
8. Chadiuk, O. M. (2005). Metafora u sferi suchasnoi ukrainskoi politychnoi komunikatsii [Metaphor in the field of modern Ukrainian political communication]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01. Kyiv. 20 c. [in Ukrainian].
9. Abuelwafa, M. A. (2021). Legitimation and manipulation in political speeches: a corpus-based study. *Procedia Computer Science*. Vol. 189. P. 11–18. [in English].
10. Ajiboye, E., Abioye, T. (2019). When citizens talk: stance and representation in online discourse on Biafra agitations. *Discourse & Society*. Vol. 30, № 2. P. 117–134. [in English].
11. Berger, L. L. (2013). Metaphor and analogy: the sun and moon of legal persuasion. *Journal of Law and Policy*. № 22. P. 147–195. [in English].
12. Bourdon, J. (2015). Outrageous, inescapable? Debating historical analogies in the coverage of the Israeli–Palestinian conflict. *Discourse & Communication*. Vol. 9, № 4. P. 407–422. [in English].
13. Bredin, H. (1998). Comparisons and similes. *Lingua*. Vol. 105, № 1–2. P. 67–78. [in English].
14. Brown, W. R. (1989). Two traditions of analogy. *Informal Logic*. Vol. 11, № 3. P. 161–172. [in English].
15. Budd, K., Kelsey D., Mueller F., Whittle A. (2019). Metaphor, morality and legitimacy: a critical discourse analysis of the media framing of the payday loan industry. *Organization*. Volume 26, № 6. P. 802–829. [in English].
16. Cheng, X. (2021). Legitimation strategies in discourse surrounding SinoAmerican trade friction: a case study of Chinese government white papers. *Discourse & Communication*. Vol. 15, № 3. P. 241–259. [in English].
17. Chiapello, E., (2002). Fairclough N. Understanding the new management ideology: a transdisciplinary contribution from critical discourse analysis and new sociology of capitalism. *Discourse & Society*. Vol. 13, № 2. P. 185–208. [in English].
18. Cornelissen, J. P., Holt R., Zundel M. (2011). The role of analogy and metaphor in the framing and legitimization of strategic change. *Organization Studies*. Vol. 32, № 12. P. 1701–1716. [in English].
19. Demjen, Z., Semino E. (2017). Introduction: metaphor and language. *The Routledge handbook of metaphor and language* / E. Semino, Z. Demjen (Eds.). London. P. 1–10. [in English].
20. Diaz-Peralta, M. (2018). Metaphor and ideology: Conceptual structure and conceptual content in Spanish political discourse. *Discourse & Communication*. Vol. 12, № 2. P. 128–148. [in English].
21. Etzion, D., Ferraro F. (2010). The role of analogy in the institutionalization of sustainability reporting. *Organization Science*. Vol. 21, № 5. P. 1092–1107. [in English].

22. Ferrari, F. (2007). Metaphor at work in the analysis of political discourse: investigating a 'preventive war' persuasion strategy. *Discourse & Society*. Vol. 18, № 5. P. 603–625. [in English].
23. Fowler, R. (1991). *Language in the news: discourse and ideology in the press*. London : Routledge. 254 p. [in English].
24. Gentner, D. (1982). Are scientific analogies metaphors? *Metaphor: problems and perspectives* / D. S. Miall (Ed.). Brighton, Atlantic Highlands. P. 106–132. [in English].
25. Hansson S. (2015). Discursive strategies of blame avoidance in government: a framework for analysis. *Discourse & Society*. Vol. 26, № 3. P. 297–322. [in English].
26. Hart C. (2008). Critical discourse analysis and metaphor: toward a theoretical framework. *Critical Discourse Studies*. Vol. 5, № 2. P. 91–106. [in English].
27. Houghton D. P. (1996). The role of analogical reasoning in novel foreign-policy situations. *British Journal of Political Science*. Vol. 26, № 4. P. 523–552. [in English].
28. Itkonen E. (2005). *Analogy as structure and process: approaches in linguistics, cognitive psychology and philosophy of science*. Amsterdam and Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. 249 p. [in English].
29. Kaarbo J., Kenealy D. (2017). Precedents, parliaments, and foreign policy: historical analogy in the House of Commons vote on Syria. *West European Politics*. Vol. 40, № 1. P. 62–79. [in English].
30. Lakoff G., Johnson M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago : University of Chicago Press. 241 p. [in English].
31. Landau M., Sullivan D., Greenberg J. (2009). Evidence that self-relevant motives and metaphoric framing interact to influence political and social attitudes. *Psychological Science*. Vol. 20, № 11. P. 1421–1427. [in English].
32. McCroskey J. C., Combs W. H. (1969). The effects of the use of analogy on attitude change and source credibility. *Journal of Communication*. Vol. 19, № 4. P. 333–339. [in English].
33. Moran R. (1989). Seeing and believing: metaphor, image, and force. *Critical Inquiry*. Vol. 16, № 1. P. 87–112. [in English].
34. Rojo L. M., Van Dijk T. A. (1997). There was a problem, and it was solved: legitimating the expulsion of illegal migrants in Spanish parliamentary discourse. *Discourse & Society*. Vol. 8, № 4. P. 523–566. [in English].
35. Romano M. (2017). Are similes and metaphors interchangeable? A case study in opinion discourse. *Review of Cognitive Linguistics*. Vol. 15, № 1. P. 1–33. [in English].
36. Sopory P., Dillard J. P. (2002). The persuasive effects of metaphor: a meta-analysis. *Human Communication Research*. Vol. 28, № 3. P. 382–419. [in English].
37. Van Leeuwen T. (2008). *Discourse and practice: new tools for critical discourse analysis*. New York : Oxford University Press. 172 p. [in English].
38. Walton D. (2014). Argumentation schemes for argument from analogy. *Systematic approaches to argument by analogy* / H. Ribeiro (Ed.). Cham. P. 23–40. [in English].
39. Whaley B. B., Holloway R. L. (1996). "Rebuttal" analogy: a theoretical note. *Metaphor and Symbolic Activity*. Vol. 11. P. 161–167. [in English].
40. Whaley B., Wagner L. (2000). Rebuttal analogy in persuasive messages: communicator likability and cognitive responses. *Journal of Language and Social Psychology*. Vol. 19. P. 66–84. [in English].

Стаття надійшла до редколегії: 05.09.2022

Схвалено до друку: 25.11.2022